

Matematikus kartársaink emlékezete

Oláh-Gál Róbert

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszeredai Kar

olahgalrobert@uni.sapientia.ro

Előadásomban három kevesbé ismert matematikusról szeretnék megemlékezni: Ene Vasile, Páter Zoltán és Wald Ábrahám.

Vasile Ene (Ploiești, 1957. július 9. – Constanța, 1998. noiembrie 11.) A Springer Verlagnál megjelent könyvét (Real functions – current topics, 1985.) a szakma jelentős műként tartja számon. A Román Tudományos Akadémia ezért a monográfiáért Akadémiai Díjjal jutalmazta. Vasile Ene az egydimenziós általánosított integrálokkal kapcsolatban fellépő függvényosztályok világszerte elismert, egyik legjelentősebb szakembere. E függvényosztályokhoz tartoznak például az abszolút folytonos, korlátos változású, illetve a deriváltfüggvények különféle általánosításai. Munkássága zömében e sokféle függvény dzsungelében igyekszik rendet teremteni, pontosan tisztázva e függvényosztályok viszonyát. Könyve ezen függvények kislexikonjának is tekinthető. Az általa megadott számos konkrét példa és ellenpélda üdítő színfolt korunk matematikájában, melyet gyakran az egyetlen speciális eset kezelésére kifejlesztett “nagy” elméletek jellemeznek.

Páter Zoltán (Marosvásárhely, 1929. december 17. – Marosvásárhely, 2013. december 19.) Páter Zoltán nem tartozott az ismertebb és ünnepeelt matematikusok közé. Háttérbe maradásának, ismeretlenségének több oka is volt. A sors is elbánt vele, amikor kitették a Bolyai Egyetemről, majd később mikor megszűnt a Marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskola, akkor ő maga is elzárkózott a közszerepléstől. De nagyon eredeti gondolkodó volt, öntörvényű ember, életpályájának bemutatása egyfajta korrajz is egyben. A mai matematikus társadalom talán fel sem fogja, hogy mit jelentett az a tény, hogy 1970-ben a Bukaresti Tudományegyetemen doktorált matematikából. Fel sem fogja, hogy szakképzetlen munkából, és a szüleit igazságtalanul háborús bűnösnek kimondott bírói ítélet stigmájával, egyáltalán nyolc évig egyetemi adjunktus lehetett... Még abban is peches volt, hogy a nevét sok helyen rosszul írták le: Páter helyett Pétert írtak. Pl. a Madaras Piroska által írt: A Marosvásárhelyi Evang. Reform. Kollégium – Bolyai Farkas líceum története (1944–1990) könyvében a 150. és 155. oldalon Páter Zoltán helyett Péter Zoltán szerepel. Sajnos ilyen „maradandó” monográfiákban is Páter helyett Pétert írnak. Ezek nagyon sajnálatos elírások! Legalább a nevét írták volna le hibátlanul!

Wald Ábrahám (Kolozsvár, 1902. október 31. – Travancore (India), 1950. december 13.) Wald Ábrahám 1902. október 31-én, született Kolozsváron, ortodox zsidó („hasszid”) családban. 2009-ben a román tudomány is „magáénak” mondta, ugyanis a Revista română de statistică című folyóiratban egy tanulmány ismertette egyre növekvő jelentőségét a matematikai statisztikában és a döntéseméletben. Magyarországon már majdnem negyven éve Filep László nyíregyházi matematikatörténész felhívta a magyar közvélemény figyelmét Wald Ábrahám nemzetközi jelentőségére. Ezt az amerikaiak már hetven éve folyamatosan hangsúlyozzák.

Hivatkozások

- [1] Kása Zoltán–Oláh-Gál Róbert: Az ismeretlen Wald Ábrahám * The Unknown Abraham Wald, Miercurea-Ciuc, 2020. ISBN: 978-973-0-32931-5, 54 pg.
- [2] Oláh-Gál Róbert: Páter Zoltán matematikus emlékére, Miercurea-Ciuc, 2021. ISBN: 978-973-0-35435-5, 61 pg.
- [3] Oláh-Gál Róbert: In amintirea matematicianului Vasile Ene, In Memory Of The Mathematician Vasile Ene, Ene Vasile matematikus emlékére (füzet, magánkiadás, megjelenés alatt)